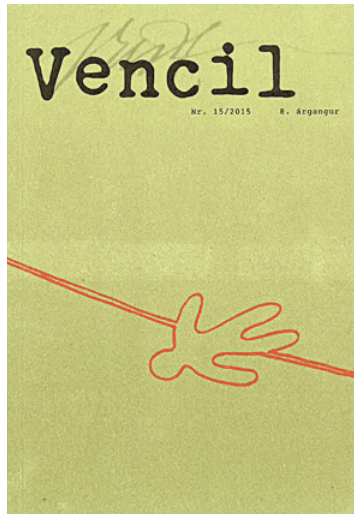

Ummæli

Vencil er sum ein konfekteskja, tú veitst aldri, hvat tú færst ... men tað smakkar!

Bergur Rasmussen

Arnbjørn Dalsgarð og Oddfríður Rasmussen [ritstj.]: Vencil nr. 15, 8. árg. 108 síður, 180 krónur. Vencil og Bókadeild Føroya Lærarafelags, 2015

Bókmentaglaðir føroyingar hava eftirhondini vant seg við, at harrarnir Rasmussen/Dalsgarð rímliga regluliga hava borið okkum Vencil hesi seinastu 6 árin.

Vencil, sum hava verið á tremur við spildurnýggjum skaldskapi ... bæði hjá royndum føroyskum høvundum og debutantum ... og skaldsligum perlum uttan úr heimi, sum annaðhvørt hava tolt tíðarinnar tonn og eru vordnar staðfestur partur av medvitinum hjá vanligu lesaranum, ella eru forkunnugar røddir, sum sanniliga breiðka sjónarringin og vísa tær á, hvat finst á endaleysu bókahillum heimsins ... og alt á føroyskum ... aloftast góðum føroyskum, týtt við neyvum nærlagni, soleiðis at tað veruliga kennist, sum er tað Hemingway, ið talar til tín úr ævinleikans lesisali, ella er tað Gabriel García Márquez?

Umframt skaldsligu superstjórnum handan hav, ið eru umboðaðar við hvør sínari væltýddu søgu – Heimsins høvuðsstaður hjá Hemingway, sum Vagnur Streymoy hevur týtt, og Heimsins vakrastu druknaði (maður) hjá García Márquez, ið Marianna Hoydal hevur týtt, so er mangt annað forvitnisligt at finna millum mattgrønu permuna, ið ritstjórnir hesaferð sjálvir hava sniðgivið.

Beint øvugt av einfeldninum á permuni standa søgurnar, Oddfríður og Arnbjørn sjálvir hava skrivað – onkur skaldsligur ágóði skal sjálvandi fylgja við, tá tú framleiðir einasta tíðarritið fyri skaldskapi á føroyskum, ikki so?

Tá ið tær – Fellan hjá Oddfríða og Soga seekir maka hjá Arnbirni – eru vælskrivaðar og tó argandi hjá lesaranum og ikki loyva honum uttan víðari at gloyma seg aftur, raka teir okkurt rætt ... líka so sjarmerandi Soga seekir maka er, líka órógvandi er Fellan, tí hvat meinir

hann við við hesi søguni, ið eg havi lisið aftur fyri at sissa sinnið eitt sindur ... fari allarhelst eftir henni aftur ... tá møðin er runnin av ...

Aðrir tekstir møða minni, um enn teir saktans kunnu vera undirhaldandi fyri tað ... og soleiðis havi eg tað við stuttsøgnum Fennika hjá Anniku Skaalum, Sexologurin hjá Ludvíki á Brekku, Tornið hjá Jóni Thorsteinsson og Svart hol hjá Sámali Soll ...

skjótt lisnar og hampuliga undirhaldandi ... og munnu tey ikki fara at vera at finna aftur í onkrum komandi Vencli?

Søgan Sunnudagur hjá Sólrún Michelsen gav mær tó eitt sindur meiri, tí hon er ikki líka beint fram sum hinar ... hon reisir nakrar spurningar, sum tú mást arbeiða við, og ger, at eg mest sannlíkt vendi aftur til hana ... kanska eg enntá fari at brúka søguna í míni undirvísing einaferð í framtíðini ...

Svongd hjá norsku Merethe Lindstrøm, ið Jákup í Skemmuni hevur týtt, tori eg næstan við vissu at siga, at eg ætli mær at brúka í føroyskum komandi skúlaár ... hon er spennandi upp á ein merkiliga paranoidan máta, og tá kanst tú saktans fáa eitt gott kjak burtúr ...

Vencil hevur tó altíð verið annað og meiri enn bara eitt savn av stuttsøgum, og soleiðis er eisini hesaferð ... Lív Róadóttir Jæger eigur til dømis nakrar stuttprosa-tekstir í Vencli nr. 15, og hon má gjarna senda tilfar innaftur, tí hesir tekstir eru so, at eg longu fleiri ferð havi gingið aftur á teir at njóta poetiska dráttin í teimum; billi mær ikki beinleiðis inn at skilja akkurát, hvat hon meinir við allatíðina, men kortini er har okkurt,

okkurt eg ikki heilt fái skúgvað til vikis ... og í sambandi við skaldskap er tað eitt pluss, ikki so?

Yrkingar eru sum bóti – sjálf kraftin í skaldskapinum – tað, ið liggur eftir, tá alt annað er kókað burtur úr skaldsliga súpanarbollanum ... og helst er tað orsøkin til, at eg ikki nevni tær fyrr enn nú móti endanum.

Randi Ward, sum áður hevur havt yrkingar standandi í Vencli, eigur seks helt stuttar yrkingar, sum Óla Jákup Niclasen hevur týtt. Onkursvegna kennist tað sissandi, tá hon í teirri seinastu staðfestir: *himmalin er fullur/ av betri børnum,/ ið biða eftir beinagrind/ míni at føðast úr* ... tí tað vissar sjálvt tann vesaligasta av okkum øllum um, at eisini tað menniskjað hevur týðning ... og mær dámar væl ta tankagongdina.

Birna Svartá og Hans Erik Hansen eiga hvør sína yrking í tíðarritinum hesaferð. Hetta er fyrstu ferð hjá báðum, at tey hava latið ein av tekstum sínum prenta; tað mugu tey gjarna gera aftur ...

Oddfríður Rasmussen hevur hinvegin latið nokkso fitt úr hondum á skaldsliga økinum eftirhondini, og hevur hann týtt tað, sum eftir er at nevna av tekstum í verandi Vencli.

Donsku yrkjararnir Claus Carstensen og Nina Malinovski teljast bæði millum skøld, eg ikki hevði varnast áður. Av teimum hjá Claus Carstensen dámar mær best hana, ið byrjar við setninginum *tey funnu hann niðri við ána* ... men mær dámar Ninu Malinkovski væl betur – *Ikki fyrr enn her í myrkrinum/ tá ið tú ert mær heilt nær/ føli eg frástøðuna/ okkara millum*, soleiðis byrjar hon eina av yrkingunum, sum væl hevði kunnað verið lisin í samanbering við Sunnmorgun hjá Sólrún Michelsen ella Svongd hjá Merethe Lindstrøm, nú tað stundar til próvtøku kring landið alt.

Tað eru jú teir miðnámslærarar, ið hava havt á orði, at tað er líkavið, at teir ikki høvdu kunnað hildið lesiætlanina, var tað ikki fyri Vencil ... og størri rós kann eitt tíðarrit fyri skaldskap á føroyskum valla fáa ...

Persónliga eigi eg teir allar samlar, og hesin seinasti ger so avgjørt tað, at eg siggi fram ímóti tí næsta ... kanska gert tú eisini tað?

Eitt skygggjandi krígsævintýr

Eileen Antoniusen

Anthony Doerr: *Alt det lys vi ikke ser*, 560 síður, kr. 276 krónur (innbundin), Mich Vraa hevur týtt til danskt, Politikens forlag, 2015. Enska paperbackútgávan *All the light we cannot see* kostar 117,- (Rit & Ráki)

Alt det lys vi ikke ser er danska heitið á ársins Pulitzer-vinnara *All the Light We Cannot See* eftir amerikanska høvundin Anthony Doerr. Doerr hevur í skaldsøgu síni tikið støði í franska havnabýnum Saint-Malo heilt har norðuri í Bretagne-landspartinum, ið varð bumbaður í 1944. Í Saint-Malo heldur blinda gentan Marie-Laure til. Saman við pápa sínum er hon flýdd úr París, har hon annars livdi eitt trygt og friðarligt lív, áðrenn kríggið brast á. Týskir hermenn hertaka Saint-Malo, og Marie-Laure hoyrir, hvussu bumburnar dagliga oyðileggja býin.

Í einum kjallara aðrastaðni í býnum liggur ungi Werner upp á lúr. Saman við síni deild er hann komin at hertaka býin. Werner er barnaheimsbarn, uppvaksin í lítlum býi í Týsklandi. Hann er gløggur, ljóshærdur og bláoygdur. Sum barn hevur hann áhuga fyri vitan, og ein annar heimur letur seg upp fyri honum, tá hann

umvegis heimagjörda sendara sín hoyrir franskar sendingar um vitan, sum hann saman við systur síni Juttu trálurtar eftir, tá hini børnini eru farin í song. Tað vísir seg, at Werner hevur sjáldsama gott skil fyri fysikk, sum kann gagna heimlandinum, ið er farið í kríggj, og saman við øðrum ljóshærdum dreingjum fær hann pláss á einum serligum skúla fyri serliga dugnaligar dreingir.

Marie-Laure er blind, frøknut og veksur sum móðurløysingur upp hjá pápa sínum. Hon missir sjónina seks ára gomul og brúkar dagarnar at biða eftir pápa sínum, ið arbeiðir sum lásasmiður á náttúrusøguliga savninum í París. Fyri at gera gerandisdagin lættari hjá dóttrini, byggir hann henni smá modell av býlinginum, har tey búgva, so hon lærir at flyta seg runt í býnum uttan hjálp frá øðrum. Hon lærir heimín at kenna við at lurta, telja og kenna – eginleikar, ið koma henni til gagns, tá hon púra blind og einsamøll skal stríðast fyri lívinum.

Vit fylgja parallellt Marie-Laure og Werner, ið uppliva kríggið frá hvør sínari síðu. Triðja liðið í søguni er jagstranin eftir tiltikna gimsteininum, sum av álvara ber søguna fram. Søgugongdin loypur aftur og fram í tíð, men verður allan vegin sögd í nútíð, og saman við

lætta frásøguháttinum ger tað longu skaldsøguna ógviliga lætta at lesa. *Alt det lys vi ikke ser* er at siggja til bara enn ein romantisk søga um seinna veraldarbardaga, og sum so mangar aðrar tulkingar av hesi ógvislugu hending í heimsøguni, vippar

hon á eggini til at gerast enn ein klisje. Men vanligu klisje'irnar, ið knýta seg at blindum og foreldraleysum børnum fána í framfýsnu søgugongdini, og í staðin verður lesarin hildin fastur í bardaganum um lív, deyða og Saint-Malo. Ljóta sárið í okkara krígssøgu hevur Anthony Doerr við hesum pakkað inn í eitt vakurt ævintýr fyri vaksnin.

